

16.10.2023

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1129
Toplantı Tarihi/Sayısı : 5.10.2023/216
Karar Numarası : 2023/779
Başvuran : A.A.
Başvuran Vekili : -
Adres :
Muhatap Kurum/Kişi : Düzce T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın ceza infaz kurumunda kötü muameleye maruz kaldığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 17/2/2022 tarihinde COVID-19 testi için revire götürülürken kardeşi H.A.'nın gözünün şiş ve suratının yara içinde olduğunu gördüğünü, E.Y. adlı mahpusun buna sebep olduğunu öğrendiğini, koridorda karşılaştıkları esnada E.Y.'ye saldırı girişiminde bulunduğunu, infaz ve koruma memurlarının kendisini önce etkisiz hale getirdiklerini sonrasında kameranın bulunmadığı revir odasına götürerek botlarıyla defalarca kulaklarına vurduklarını, kollarını kırmaya kalktıklarını,koğuşuna geri döndüğünde suratının yara içinde olduğunu, sağ ve sol kulağının hiç duymadığını, infaz ve koruma memurlarına revire gitmek istediğini söylediğini ancak izin verilmediğini,

b. Birkaç gün sonra sağlık durumunu gören ziyaretçisinin Kurum Müdürüyle görüştüğünü, görüşme sonrasında revire giderek darp ve cebir raporu alabildiğini, ardından Düzce Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesine sevk edildiğini, Kulak Burun Boğaz (KBB) Polikliniğinde görevli hekimin sol kulağının %80, sağ kulağının ise %50 oranında duymayacağını söylediğini, gördüğü kötü muameleye koğuş arkadaşlarının da şahit olduğunu ve idari soruşturmaya ilişkin ifade tutanaklarında koğuş arkadaşlarının beyanlarının yer aldığını,

c. Düzce Cumhuriyet Başsavcılığına yaptığı şikâyet sonucu kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğini, gerekçede hekim raporları ve tanık ifadeleri yer almadığı için karara itiraz ettiğini, itirazının kabul edildiğini ve soruşturmanın devam ettiğini, yaşanan olayın stresinden dolayı diyabet hastası olduğunu, hekimin de diyabet hastalığının stresten dolayı meydana geldiğini söylediğini, sağlığını geri gelmeyecek şekilde kaybettiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap tarafından gönderilen cevabi yazıya konuyla ilgili araştırma raporu ve tutanaklar da eklenmiştir.

a. Araştırma raporunda yer alan yeminli tanık ifadelerinde; mahpusun koğuş arkadaşlarının, mahpus

revir odasına alındıktan sonra bağırma sesleri duydukları, mahpus çıktığında kafasında ve yüzünde şişlikler olduğu, kulağından kan geldiğine ilişkin beyan verdiği görülmüştür. Kurum hekimi ve sağlık memuru tarafından verilen tanık ifadelerinde ise; mahpusa infaz ve koruma memurlarının müdahale ettikleri, acil tıbbi müdahale gerektirecek herhangi bir durum olmadığı, Polymerase Chain Reaction (PCR) testi yapıldıktan sonra mahpusun revirden götürüldüğü beyan edilmiştir. İnfaz ve koruma memurları tarafından verilen tanık ifadelerinde ise; herhangi bir orantısız zor kullanma durumu olmadığı, mahpusta darp ve cebir izi görmedikleri, darp ya da cebir izi olmuş olsaydı Kurum hekiminin duruma müdahale ederek darp ve cebir raporu vereceği ancak 18/2/2022’de mahpus tekrar revire çıktığı zaman hastaneye sevk edildiği, mahpusun ve koğuş arkadaşlarının ifadelerinin asılsız olduğu belirtilmiştir.

b. Araştırma raporunun kanaat ve sonuç kısmında; mahpusun koğuş arkadaşları içeriden bağırış sesleri duysa bile kapının kapalı olması nedeniyle içeride ne olup bittiğinin görülemediği, ifadesine başvuru Kurum hekimi ve sağlık personelinin acil tıbbi müdahale gerektirecek herhangi bir durum olmadığını gördükleri, mahpusun da olayın olduğu gün darp ve cebir raporu alma talebinin ya da bir şikâyetinin olmadığı, tekrar 21/2/2022 tarihinde revire gelerek darp ve cebir raporu istediğini söylemesi üzerine Kurum hekiminin kendisine darp ve cebir raporu verdiği, raporda sağ yanak üzerinde basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek 1*2 cm boyutunda abrazyon mevcut olduğu, oluşan abrazyonun görevli infaz ve koruma memurunun zor kullanma yetkisi dâhilinde müdahalesi sonucu oluşmuş olabileceği, zor kullanma yetkisinin meşru savunma ve zorunluluk sonucu kullanıldığı, mahpusun koğuş arkadaşlarının aynı cümleleri söylemeleri hususunda ağız birliği yaptırılacağı kanaatinin hasıl olduğu belirtilmiştir.

c. 23/2/2022 tarihli genel adli muayene raporunda hekim tarafından; mahpusun sağ yanak üzeri basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek 1*2 cm boyutunda abrazyon mevcut olduğunun belirtildiği görülmüştür.

ç. Düzce Cumhuriyet Başsavcılığının 2022/... sayılı kararında; mahpusa orantılı ve ölçülü müdahale edildiği ve zor kullanma yetkisi aşılmadığı gerekçeleriyle kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği görülmüştür. Mahpusun itirazı üzerine, 2. Sulh Ceza Hakimliği; mahpusun yüzünün şiştiğine ve kulağından kan geldiğine ilişkin tanık ifadelerinin olması, bununla beraber Düzce Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesinde mahpusun sol kulağında işitme kaybı olduğuna dair rapor düzenlendiği ve bu raporun da mahpusun ifadeleriyle uyumlu olması sebebiyle darp iddialarına ilişkin yeterli şüphe oluştuğu için kovuşturmaya yer olmadığına dair verilen kararın kaldırılmasına karar vermiştir.

d. Mahpusun sağlık sorunlarına ilişkin belgede ilk kabul muayenesi, Kurum revirinde yapılan muayeneleri, hastane sevklerine ilişkin detaylı bilgiler yer almaktadır. 1/7/2019 tarihli ilk kabul muayenesinde sağ kol, sol ön kol, sol elde dövme izi, sağ ön kolda eski yara izi, sol kol, sol ön kolda eski iz mevcut olduğu, sol gözde ise görme kaybı olduğu, psikiyatri ilacı kullandığı ve Nörofibromatozis (NFM) bulguları olduğu, başka herhangi bir kronik ya da bulaşıcı hastalık tespit edilmediği ve bu yönde bir beyanın bulunmadığının belirtildiği görülmüştür. Bununla beraber 18/2/2022 tarihinde mahpusun şikâyeti üzerine Kurum hekimi tarafından Kulak Burun Boğaz (KBB) polikliniğine sevkinin gerçekleştirildiği, poliklinikte yapılan tetkiklerde mahpusun sol kulak zarının perfore olduğu ve operasyon gerektiği görülmüştür.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle; işitme kaybına ilişkin olarak Düzce Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesinden alınan sağlık raporunun ve koğuş arkadaşlarının yeminli tanık ifadelerinin dikkate alınması gerektiği, stres ve sıkıntıdan dolayı diyabet hastası olduğu iddia edilerek şikayet tekrar edilmiştir.

5. Düzce 1. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından; başvuranın kovuşturmayaya yer olmadığına dair karara itirazının kabul edilmesi sonucunda Düzce Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından düzenlenen iddianame ile rapor düzenlenmesi için dosyanın ve müştekinin İstanbul Adli Tıp Kurumuna sevk edildiği, duruşmanın ise 9/1/2024 gününe bırakıldığı gösteren duruşma tutanağı tarafımıza iletilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarına göre; "*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir*", "*Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.*"

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Karar Türleri*" başlıklı 65'inci maddesine göre; "*(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*"

9. Mezkûr Yönetmelik'in 69'uncu maddesinin birinci fıkrasına göre; "*İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde ihlal kararı verilir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın; infaz ve koruma memurları tarafından kötü muameleye uğrayarak kalıcı olarak işitme kaybı yaşadığı iddiası konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

11. Başvuran tarafından başvuru dilekçesinde; kardeşini yaralayan mahpusla karşılaşınca saldırma girişiminde bulunduğu, infaz ve koruma memurlarının kendisini önce etkisiz hale getirdiği, akabinde kamerasız olan revir odasına alarak kendisini tekmeleyerek darp ettikleri, ancak günler sonra ziyaretçisi

yardımıyla revire giderek hastaneye sevk edilebildiği, hastanede kalıcı işitme kaybı olduğuna dair rapor verildiği, gördüğü kötü muameleye ilişkin olarak koğuş arkadaşlarının yeminli tanık ifadelerinin bulunduğu, stresten dolayı diyabet hastalığının başladığı ve konuya ilişkin olarak adli soruşturmanın devam ettiği iddia edilmiştir. Muhatap Kurum tarafından, mahpusun sağlık dosyası, olaya ilişkin araştırma raporu, ifade tutanakları, Düzce Cumhuriyet Başsavcılığının soruşturma evrakları ve ekleri Kurumumuza iletilmiştir.

12. Başvuranın sağlık dosyasında yer alan 1/7/2019 tarihli Kuruma ilk kabul muayenesi raporunda; sağ kol, sol ön kol, sol elde dövme izi, sağ ön kolda eski yara izi, sol kol, sol ön kolda eski iz mevcut olduğu, sol gözde ise görme kaybı olduğu, psikiyatri ilacı kullandığı ve NFM bulguları olduğu, başka herhangi bir kronik ya da bulaşıcı hastalık tespit edilmediği ve bu yönde bir beyanın bulunmadığının belirtildiği görülmüştür. Ayrıca başvuruya konu olayın olduğu tarihten önce başvuranın hastane sevklerinin psikiyatri, ağız-dış sağlığı ve kardiyoloji alanında gerçekleştiği, KBB polikliniğine ise sevkinin yapılmadığı görülmüştür.

13. Başvuruya konu olay sonrasında Kurum hekimi tarafından düzenlenen genel adli muayene raporunda başvuranın sağ yanağı üzerinde basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek 1*2 cm boyutunda abrazyon mevcut olduğunun belirtildiği ve araştırma raporuna göre olayın akabinde başvuranın hastaneye sevkinin gerçekleştiğinin belirtildiği anlaşılmıştır. Düzce Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi KBB Polikliniğinde gerçekleştirilen odyolojik değerlendirme testi neticesinde doktor tarafından mahpusun sol kulak zarının perfore olduğu, kooperasyon problemi olduğu ve operasyon gerektiğinin tespit edildiği görülmüştür.

14. Düzce Cumhuriyet Başsavcılığının konuya ilişkin kovuşturmaya yer olmadığına dair kararına başvuran tarafından itiraz edilmiş, itiraz üzerine Düzce 2. Sulh Ceza Hakimliği tarafından; tanık mahpusların beyanları ile KBB Polikliniği tarafından işitme kaybı oluştuğu ve operasyon gerektiğine dair düzenlenen raporun başvuranın şikayetleri ile uyumlu olduğuna, yeterli şüphe oluştuğu için kovuşturmaya yer olmadığına dair verilen kararın kaldırılmasına karar verilmiştir. Düzce 1. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından tarafımıza iletilen 6/7/2023 tarihli duruşma tutanağında; dosyanın ve müştekinin rapor düzenlenmesi için İstanbul Adli Tıp Kurumuna sevk edilmesine, katılmayan sanıklar hakkında zorla getirme emri düzenlenmesine, duruşmanın ise 9/1/2024 tarihine ertelenmesine karar verildiği görülmüştür.

15. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından, bir kötü muamelenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiği; bu asgari seviyenin göreceli olduğu, vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğu ifade edilmiştir (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/09, 28/9/2015, para. 86). 3'üncü maddenin yakalama gibi bazı koşullarda güç kullanımını yasaklamadığı ancak yalnızca zaruri olması ve aşırı olmaması kaydıyla böyle bir güç kullanılabileceği belirtilmiştir (AİHM, *Vasilev/Bulgaristan*, B. No: 48130/99, 12/4/2007, para. 63).

16. Bir delil yeterince sağlam, açık, birbiriyle uyumlu çıkarımların; aksi ispat edilemez maddi karinelerin bir arada var olmasıyla elde edilebilir (AİHM, *Subaşı ve Çoban/Türkiye*, B. No: 20129/07, 9/7/2013, para. 33). AİHM tarafından; bir kişinin sağlıklı bir şekilde gözaltına alındığı ancak serbest

birakılana kadar yaralı olduğunun tespit edildiği durumlarda, özellikle kişinin iddiaları tıbbi raporlarla destekleniyorsa görevlilerin güç kullanmadığını ya da kullanılan gücün aşırı olmadığını ispat etme ve makul bir açıklama yapma görevinin devlete ait olduğu ifade edilmiştir. (AİHM, *Satik/Türkiye*, B. No: 60999/00, 8/6/2008, para. 31). Böyle bir durumda ispat külfetinin yer değiştirdiği, devletin yaralanmaların nasıl meydana geldiğine dair makul bir açıklama yapma ve mahpusun ifadesindeki çelişkileri giderecek uygun kanıtlar sunma yükümlülüğü olduğu da ifade edilmiştir (AİHM, *Rehbock/Slovenya*, B. No: 29462/95, 23/4/1999, para. 75).

17. AİHM, ayrıca dış dünyayla ilişkisi kesilen, kendisine destek olabilecek, gerekli kanıtları oluşturabilecek doktor, avukat, aile yakını veya arkadaşlarla görüşmesi engellenen mahpus açısından iddialarını desteklemenin zor olduğunu, yürütülen soruşturmanın teoride olduğu gibi uygulamada da etkili olabilmesi için görgü tanıklarının ifadeleri, bilirkişilerin incelemeleri ve yaralar hakkında hazırlanan kesin ve tam bir özet ve yaraların nedenine ilişkin tıbbi saptamaların objektif analizini sağlamaya yönelik ek tıbbi belgeler dahil olmak üzere söz konusu olaylara ilişkin kanıtlar elde etmek için devlet yetkililerinin elinde bulunan makul önlemleri alma zorunluluğu bulunduğunu vurgulamıştır (AİHM, *Batı ve Diğerleri/Türkiye*, B. No: 33097/96-57834/00, 3/6/2004, para. 134).

18. Başvuranın sağlık dosyasında yer alan rapor ve belgelerin incelenmesi sonucu; Kuruma ilk kabul muayenesi raporunda mahpusun işitme güçlüğü ya da kulak zarıyla ilgili bir sağlık probleminden bahsedilmez iken başvuruya konu olay sonrası Kurum hekiminin sağ yanak üzerinde basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek 1*2 cm boyutunda abrazyon mevcut olduğuna ilişkin rapor vermesi, bu olayı takiben ise başvuranın sevk edildiği poliklinikte sol kulağındaki zarın perfore olduğuna ilişkin rapor düzenlenmesi, başvuranın iddialarının doğruluğuna ilişkin kuvvetli karine oluşturmaktadır. Eldeki bilgiler bir arada değerlendirildiğinde muhatapın tıbbi raporlarla kanıtlanmış durumun aksini ispatlayabilmesi için tanık beyanlarından daha güçlü deliller sunması gerektiği, nitekim dış dünyayla ilişkisi kesilmiş ve gerekli kanıtları toplamak için zor durumda olan mahpusun iddialarını çürütmesi gereken taraf aleyhine ispat külfetinin yer değiştirdiği değerlendirilmektedir.

19. Muhatap tarafından gönderilen belgelerde, sağlık raporlarında yer alan iddiaları çürütecek yeterlilikte delil sunulmadığı görülmektedir. Bu bağlamda başvuranın iddialarında yeterli ölçüde sağlam, aralarında çelişki olmayan çıkarımların ve aynı derecede çürütülememiş maddi karinelerin bir arada bulunduğu, söz konusu iddianın yeterli düzeyde bir somutluğa kavuştuğu, bu haliyle başvurana yönelik müdahalenin orantılı olmadığı ve kötü muamelenin gerçekleşmiş kabul edilmesi için gerekli unsurların oluştuğu değerlendirilmektedir.

20. Sonuç olarak başvuru dosyasındaki bütün veriler birlikte değerlendirildiğinde; başvurunun yerinde olduğu, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 69'uncu maddesinin birinci fıkrası uyarınca kötü muamele yasağının ihlal edildiği kanaatine varılmaktadır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞI İHLALİ YAPILDIĞINA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

05/10/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alısan TIRYAKI
II. Başkan

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan
(Görevli)

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi
(İzinli)

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi
(İzinli)

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTI
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi